

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Pred shodom zaupnikov SLS.

Vodstvo SLS je sklicalo za 5. november shod zaupnikov svoje stranke, ki se bo vršil v Ljubljani. O politiki SLS bosta ob tej priliki poročala dr. Korošec in dr. Brejc.

Brez dvoma je, da bodo ob tej priliki voditelji SLS odvalili vso odgovornost za svojo ponesrečeno politiko izključno negativnih uspehov na ramena zaupnikov SLS ki bodo imeli po sedanji praksi samo to pravico, da bodo na shodu odobrili in sklenili to, kar jim bodo predlagali voditelji SLS. Nezadovoljnost, ki vlada v vrstah volilcev, bodo potlačili s pozivom na disciplino, ki da jo je treba ohraniti v stranki, in na zunaj bo ostalo vse tako, kakor je bilo doslej. Izraz ljudske volje ta shod zaupnikov SLS že zaradi tega ne bo, ker so zaupniki v SLS večinoma ti isti ljudje, katere imenujejo voditelji SLS, ne pa volilci stranke.

O izidu tega shoda ni nobenega dvoma. Dr. Korošec in njegovi trbanti bodo dobili zaupnico, časopisje SLS bo pisalo o soglasni in enotni ljudski volji in dr. Koroščeva politična povest o jari kači in steklem polžu se bo nadaljevala brez ovir.

Namesto, da bi položili račun svojega dela, bodo lahkovernim svojim pristašem nasuli peska v oči, novih obljub. Tudi pred volitvami so obljubovali, kar na debelo. Ljudstvo pa je dobilo od tedaj šestkratni zemljiški davek, kuluk, tridesetodstotno zvišanje dohodnine, zvišanje taks itd. Obljubovali so zmanjšanje davkov, vojaških bremen in avtonomijo, pri nesli pa niso poslanci SLS iz Belgrada niti trohico vsega tega. Ravno nasprotno! In ne obeta se nam tudi za prihodnje nič dobrega. Sodeč po

sedanjih uspehih poslancev SLS, bomo z novim rednim državnim proračunom in finančnim zakonom dobili zopet nova davčna bremena.

In avtonomija? Pričakujemo vsaj, da nam bodo voditelji SLS povedali na shodu svojih zaupnikov, na kak način in s kakšnimi sredstvi jo hočejo doseči. Povedo naj enkrat, kako si zamišljajo to avtonomijo! Povedo naj, kaj so pripravili za revizijo ustave in kako jo mislijo izvesti! To je glavno, zakaj ako imajo količjak poštenosti, morajo zahtevati zaupanje svojih pristašev samo za nekaj določnega, ne pa edino za lepe besede in fraze, ker kažejo dosedanja njihovi uspehi, da delajo brez cilja in da samo love rešilno vejo, na katero bi se obesili, ako bi jim jo kdo ponudil, da jih potegne iz vode in blata, v katerem plavajo.

Na zaupnem shodu SLS v Celju so sklenili, da bodo sklepali o nadaljni taktiki Jugoslovanskega kluba jeseni. Sedaj je prišel čas za ta sklep. Razmere se od spomladi niso bistveno izpremenile. Takrat so v Celju vrgli v svet tudi besedo o abstinenci Jugoslovanskega kluba. S tem niso nikogar prestrašili, pač pa zbudili krohot pri vseh poznavalcih naših političnih razmer. Njihove grožnje tudi nihče ni smatral za resne in sami poslanci SLS se izrekajo sedaj po krajevnih shodih proti abstinenci, ker se boje, da bi navsezadnje morali njihovi zaupniki vseeno kaj podobnega zahtevati, vsled česar bi jim lahko odletele bogate poslanske dnevnice po 300 dinarjev na dan.

Prepričani smo, da shod zaupnikov SLS ne bo sklenil abstinence poslancev Jugoslovanskega kluba. Ostali bodo v narodni skupščini kakor doslej. Bili so vedno proti abstinenci in bodo tudi sedaj. Kakšno

taktiko naj potem določijo zaupniki Jugoslovanskemu klubu? V vlado ne morejo iti, ker jih Pašič ne mara, kar je pokazal s tem, da ni hotel odobriti njihovega Markovega protokola. Ne preostane jim drugega, kakor da ostanejo tam, kjer so, pri svoji dosednji taktiki, ki jim prinaša samo poraze in brce.

Ravno zato pa, ker ne morejo izbrati nobene druge taktike, je popolnoma naravno, da morajo zaupniki SLS dosedanje delo svojih poslancev kljub neuspehom odobriti in jim izreči popolno zaupanje, o čemer smo tudi prepričani, da se bo zgodilo. To smo že zgoraj povedali.

Shod zaupnikov ne bo v politiki SLS ničesar izpremenil. Ne preostaja jim drugo, kakor udati se v uso in reči: Naj se zgodi, kar pride! To je sicer žalostno, ne samo za SLS, ampak tudi za vso slovensko javnost. Saj je SLS tista stranka, ki ima skoro vse slovenske mandate v svojih rokah in ki predstavlja v narodni skupščini slovenski narod. Žalostno je za ves slovenski narod, da je njegovo parlamentarno zastopstvo vsled lastne nesposobnosti in kratkovidnosti brez vsakega vpliva v našem parlamentarnem življenju.

Poslanci SLS niso radi tega oškodovani, oškodovano pa je slovensko ljudstvo. V vsakdanjem gospodarskem življenju čutimo, da nimamo Slovenci v narodni skupščini človeka, ki bi ščitil naše koristi in potrebe tako, kakor zasluži. Za resno delo seveda politika zabavljanja in demagoštva voditeljev SLS ne zadostuje, za tako delo je treba resnih in sposobnih moč.

Slovenci smo udarjeni, ker imamo tako parlamentarno zastopstvo. Shod zaupnikov SLS ne bo na tem ničesar izpremenil. Po stari navadi

se mora zatreti v stranki sami vsak glas, ki bi vstal proti volji njenih voditeljev in ki bi skušal kritikovati njihovo delo.

Shod zaupnikov SLS nima druge naloge, kakor da izreče svojim voditeljem zaupnico in glasuje za predlagane resolucije, ki jih je pripravilo vodstvo SLS. To je edina njegova naloga in prav je tako. Kdor se je prostovoljno podal pod bič s škorpionji, naj tudi zaupa vanj.

Zaupnica zaupnikov je voditeljem SLS zagotovljena, vprašanje pa je, ali imajo še zaupanje ljudstva.

Prepričani smo, da se bo varanje in slepljenje ljudskih množic prej ali slej maščevalo!

Novo nečuveno italijansko nasilje.

V soboto 20. t. m. je prejelo uredništvo „Goriške Straže“ nastopni dekret:

Št. 1062 GAB.

Prefekt pokrajine Furlanije.

„Ker zahteva najvišji interes države in pa posebna korist drugojezičnega ljudstva, vključenega v meje Furlanije, da se družabni, intelektualni in kulturni odnosi med stari in novimi italijanskimi državljani olajšajo in postanejo bolj prišrčni;

ker je izdajanje časnikov v tujem jeziku, katerega razumejo samo manjšinske skupine, takemu smotru nasprotno;

in ker slednjič zadržanje kakšnega časnika dokazuje, da more izključna raba tujega jezika spraviti voditelje do tega, da pozabijo, da izdaja časnik na italijanskem ozemlju;

zato izdaja prefekt na podlagi 3. člena deželnega in občinskega zakona nastopni

Ukaz:

Vsi časniki, ki so izhajali v pokrajini Furlaniji doslej izključno v tujem jeziku, bodo morali od 21. oktobra 1923. dalje dodati naslovu, člankom in vsakemu posebnemu odstavku odgovarjajočo prestavo v italijanski.

Časniki, ki se ne bodo držali pričujoče odredbe, se bodo zaplenili. Proti kršiteljem odredbe se bo postopalo v smislu zakona.

Predstavniki javne oblasti imajo ralog, da izvrše pričujočo odredbo.

Videm, 19. oktobra 1923.

Prefekt: Pisenti s. r.

Radi tega odloka je zadnja „Goriška Straža“ izšla z žalnim robom, s podnaslovom „Vedetta Goriziana“.

Članke in notice ima dvojezične. Pod prefektovim ukazom prinaša v slovenskem in laškem jeziku pripombo:

„Vsi narodi na svetu imajo pravico izdajati časnike izključno v svojem jeziku. Italijanski časniki izhajajo v Severni in Južni Ameriki, izhajajo v Afriki, na otoku Malti, v Egiptu, v Nemčiji, na Bolgarskem, v Grčiji, Rumuniji, v Švici, na Francoskem in drugje. V svojem jeziku so izdajale in izdajajo časnike vse manjšine v drugorodnih državah: Poljaki, Madžari, Ladinci, Nemci, Irci, Arabci, Rumuni, Grki, Malorusi, Turki, Židje in drugi. Samo enemu narodu je prepovedano izdajati časnike izključno v svojem jeziku in ta narod so goriški Slovenci in samo ena vlada prepoveduje naše časnike in ta je naša vlada.“

Slovenski poslanci v italijanskem parlamentu dr. Wilfan, dr. Podgornik in Šček so poslali v Rim nastopni protest:

„Ekscelex Mussolini, preds. ministrskega sveta, minister za notranje zadeve, Rim. Prefekt furlanske pokrajine zaukazuje z odredbo od 19. oktobra zaplenitev vseh slovenskih časnikov, izhajajočih v pokrajini Furlaniji, ako se od 21. oktobra dalje ne vključijo v besedilo časnika celoten prevod v italijanski. Podpisani poslanci odločno protestirali proti tej kršitvi ustavnih zakonov in zahtevajo takojšnji preklic odredbe.“

Od dekreta furlanskega prefekta so prizadeti „Goriška Straža“, „Gospodarski list“ in šaljivi list „Čuk na palci“. Enak ukaz je bil 22. t. m. izdan tudi za ostalo Primorje. Večina našega časopisja izhaja v Trstu in sicer politični listi Edinost (dnevnik), Mali list (ponedeljnik), Istarska Riječ (tednik) ter Delo (komunistični tednik), nadalje leposlovni listi Jadranka, Novi Rod in Mladi Istranin, revija „Ženski svet“ ter strokovni listi Učiteljski list, Pravni vestnik in glasilo Zbora svečnikov.

Vsi ti listi morajo izhajati tudi v italijanskem prevodu. Zgledu furlanskega prefekta je sledil tudi tržaški prefekt Crispo Moncada 22. t. m., ki ukazuje nastopno: „Od 24. oktobra t. l. naprej bodo vsi listi, ki so se doslej v tej pokrajini izdajali v neitalijanskem jeziku, morali imeti poleg italijanskega prevoda naslova celotni in odgovarjajoči prevod člankov, priobčil, naznanil itd., ki bo moral slediti neposredno vsakemu članku ali vsakemu ločenemu odstavku. Za prevod se morajo rabiti prav enake črke, kakor so rabljene za izvirnik. Radi tega se zasežejo vsi listi, v katerih ne bi se povsem ali deloma upoštevala ta odredba, in proti prestopnikom se bo postopalo po zakonu.“ Dekret trža-

škega prefekta je še strožji od furlanskega, ker ukazuje, da se morajo tudi vsa priobčila in naznanila, torej inserati, izdajati tudi v italijanskem jeziku.

S tem so naši listi občutno prizadeti, ker se zanje vsi stroški podvoje. Najhujše je to za edini slov. dnevnik v Primorju „Edinost“, ker je izvedba ukaza tržaškega prefekta tehnično skoro nemogoča in obstoji nevarnost, da preneha izhajati. Še večja bedastoča pa je ta odredba, ako se pomisli, da bodo morali leposlovni in znanstveni listi prinašati slovenske povesti in pesmi v italijanskem prevodu. Iz vsega se vidi, da hoče italijanska vlada na vsak način zatreti vsako slovensko kulturno gibanje.

Novo italijansko nasilje je tako nečuveno, da bi je v obraz najprimitivnejšemu pojmovanju pravičnosti in kulturnosti. Zatiranju slovenskega jezika v šolah sledi zatiranje slovenskega časopisja. V nobeni kulturni državi se doslej še ni zgodilo kaj podobnega, samo Italija, ki si ni z lastno močjo prisvojila primorskih Slovencev, ampak s pomočjo zaveznikov in z diplomatskim izkoriščanjem razoranega evropskega položaja, se drzne udariti cinično v obraz pred vso evropsko javnostjo ne samo pravici, ki jih ima danes vsak narod v Evropi, ampak tudi lastnim svečano danim obljubam.

Kakšno farizejsko komedijo je uganjala Italija, ko so njene vojaške čete ob zlomu Avstrije prihajale v slovensko Primorje z belimi zastavami ter po vseh vaseh razobešale proglase italijanskih oblasti v slovenskem jeziku, ki pravijo na koncu: „Slovenci! Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodstvo Avstrije, vas bo ščitil z vsemi svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala samo za svobodo svojega naroda, temveč od Avstrije tlačenih narodov. Preteklo je skoraj stoletje, odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz vam je zgodovina. Slovenci bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane kateresibodi narodnosti v svojih novih mejah.“

Vedno nova nasilja nad slovenskim prebivalstvom so nam dokaz, da je Italija sama pogazila svoje obljube, dane svečano od italijanskih oblasti.

Ali je še mogoče verjeti besedam službene Italije? Ali je postopanje italijanskih oblasti napram primorskim Slovincem pot do sporazuma in prijateljskih odnosov med italijanskim in jugoslovanskim narodom?

Tega, kar počenja Italija, se ni upala storiti Avstrija, pa je vseeno pronašla radi krivic nad svojimi nemškimi narodi! Italija hodi danes po potih Avstrije!

Češkoslovaška in Jugoslavija.

Že večkrat smo povdarjali v našem listu, da velja za naše gospodarske kroge geslo „Pomagaj si sam!“ Inicijativa posameznika velja! Gospodarski krogi in gospodarske organizacije morajo rešiti vprašanja in probleme, ki jih naša državna uprava ne zna ali ne more rešiti. Birokratični aparat deluje vse prepočasno, da bi rešil lahko vsako novo porajajoče se vprašanje takoj in tako, da bi bilo našemu gospodarskemu življenju v prid. In takih vprašanj in problemov je v povojni dobi vedno več. Kar je bilo včeraj še morebiti samo želja, se je danes uresničilo. In narobe! Kar je včeraj še obstajalo, je danes propadlo. Gospodarsko življenje teče danes v vse hitrejšem tempu nego pred vojno, da, v tako hitrem tempu, da mu počasni birokratični aparat ne more slediti, ker ni dovolj elastičen. In radi tega povdarjamo še enkrat: inicijativa gospodarskih organizacij je nujnost; če se tega ne zavemo, bo naše gospodarsko življenje nazadovalo — nam vsem v škodo!

Radi tega smo tudi vsak korak naših gospodarskih organizacij v tem pravcu iskreno pozdravljali in jim želeli vsestranski uspeh. Danes imamo zabeležiti nov pojav, to je **obisk češkoslovaških industrijalcev v Jugoslaviji**.

Moj Bog! Saj bi lahko tudi mi napisali lepe besede o „mitem nam bratskem narodu“, lahko bi se s solzavo vzhičenostjo spominjali preteklih težkih bojev, ki smo jih skupno bojevali proti Avstriji itd. itd. A ni nam do tega. Današnja doba, v kateri je normalno gospodarsko življenje cele Evrope ogroženo, zahteva resnega dela in resnega premišljanja.

Gospodarske vezi med Češkoslovaško in Jugoslavijo še niso tako urejene, kakor bi bilo to v obojestranskem interesu in obisk češkoslovaških industrijalcev nam je priča, da se bližamo v tem oziru izboljšanju, ker prvi korak k izboljšanju je spoznavanje in medsebojnemu spoznavanju služi obisk čeških industrijalcev.

Med Češkoslovaško in Jugoslavijo že obstojajo trgovski stiki, a so

za našo trgovsko bilanco — **pasivni**.

Češkoslovaški trgovinski minister Novak je pred nedavnim časom omenil dopisniku dunajske „Börse“, da je znašal izvoz iz Češkoslovaške v Avstrijo v prvih sedmih mesecih tekočega leta vrednost 1.346 milijonov čeških kron! Sigurno je, da se ta iz Češkoslovaške izvozena roba ni konsumirala v Avstriji, da je šla temveč iz Avstrije v druge države, predvsem v Jugoslavijo. Češkoslovaška mora izvažati izdelke svoje industrije in obisk čeških industrijalcev ima pred vsem namen, spoznati naše gospodarske razmere na licu mesta, pripraviti pot češkoslovaški industriji in ji pridobiti nove odjemalce v Jugoslaviji. Istočasno se bodo lahko poučili, kaj nudi Jugoslavija njim, kaj bi oni od nas lahko kupili in uvozili v svojo domovino.

Medsebojnim trgovskim stikom pa daje poseben značaj dejstvo, da ima Češkoslovaška silno bogato visoko razvito industrijo, medtem ko je naša država predvsem poljedelska država z mlado, komaj se razvijajočo industrijo. Naše poljedelstvo pa stoji deloma še na prav primitivni stopnji in povprečni pridelek na 1 ha zaostaja daleko za pridelkom drugih držav. Intenzivnejša izraba zemlje, melioracije in **uporaba poljedelskih strojev so sredstva**, s katerimi lahko dvignemo količino in kakovost pridelka. Tu nam lahko zveze s češkoslovaškimi gospodarskimi krogi mnogo koristijo, ker stoji češkoslovaško poljedelstvo na višji stopnji, ker bi se lahko od njih marsikaj naučili in bi lahko dobivali od njih poljedelske stroje. Na drugi strani pa moramo ugotoviti, da je Češkoslovaška s svojo carinski politiko uvozu naših poljedelskih pridelkov škodovala, in da je neobhodno potrebno, da **zasleduje odslej drugo carinsko politiko, ki bo uvozu naših poljskih pridelkov bolj ugodna**.

Po sedanji carinski politiki Češkoslovaške nam je onemogočeno izvažati vino in slive. Medtem ko pride od našega izvoza na Češkoslovaško le 6 odstotkov, odpade od češkoslovaškega izvoza 20 odstotkov na Jugoslavijo. Ali drugače povedano: Jugoslavija je odprla češkoslovaškim izdelkom pot, jim nudila odjemalce in to v večji meri nego Čehoslovaški našim pridelkom, katerim so z visoko carino pot zapirali.

Pri izmenjavi blaga med Češkoslovaško in Jugoslavijo gre pred vsem za industrijske produkte, posebno stroje, steklo, tekstilno robo, sladkor in drugo, kar uvažamo iz Češkoslovaške, na drugi strani pa

za pšenico, olje, sadje, tobak, krmo, meso, kože in drugo, kar izvažamo v Češkoslovaško. Pri smotreni gospodarski politiki, pri obojestranskem upoštevanju danih razmer pa je nemogoče, da bi ne uredili izmenjave navedenih produktov tako, da bi bila za obe strani koristna in dobičkano-sna in da bi **vsaj zmanjšali pasivnost**, katero izkazujejo do sedaj naši trgovski stiki s Češkoslovaško.

Upajmo, da bo obisk Češkoslovaških industrijalcev rodil v tem oziru uspehe in da se bližamo ustanovitvi gospodarskih stikov, s katerimi bodo vsi zadovoljni: Jugoslavija nudi Češkoslovaški ugodno tržišče za njene industrijske proizvode, a Češkoslovaška bodi tržišče za naše poljske pridelke, to tem bolj, ker prideluje češkoslovaško poljedelstvo manj, nego potrebuje država.

Pri vprašanju gospodarskih odnosov med Češkoslovaško in Jugoslavijo pa igrajo zelo važno vlogo prometna sredstva — in tu tiči velika težkoča. Ker nimamo s Češkoslovaško skupnih mej, smo navezani na pot preko Dunaja ali Budimpešte, torej skoz vmes ležeče države, kar otežkočuje živahne trgovske stike. Posebno občutimo to mi, ker rabi-mo za naš izvoz več vagonov, nego rabi Češkoslovaška za izvoz industrijskih izdelkov. Tu je treba predvsem še urediti modalitete tranzitnega prometa skoz sosedne države. Treba je sklepati tarifyne pogodbe in gledati na to, da bodejo za naš izvoz ugodne in da se skrajšajo vse manipulacije na obmejnih postajah na minimum.

Pozabiti pa ne smemo, da imamo tudi Donavo na razpolago. Z internacionalizacijo Donave, belgrajskega in bratislavskega pristanišča imamo direktne prometne stike s Češkoslovaško. To je naš „koridor“. Seveda je tudi tu še marsikaj, kar bo treba izboljšati. Pristanišča ob Donavi morajo imeti z zaledjem železniške zveze, če hočemo imeti od Donave kaj koristi. Da je treba v tem oziru še mnogo dela, je povsem jasno — saj so gradili v predvojni dobi železnice po gospodarsko-političnih vidikih, ki danes ne veljajo več.

Želimo le, da bi obisk češkoslovaških industrijalcev rodil sadove, katerih bi se lahko veselili vsi in da bi se bližali časi, ko bo mala antanta tudi gospodarsko zasledovala skupne cilje.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

Politični pregled.

Na petkovi seji narodne skupščine je min. predsednik Nikola Pašić prečital kraljev ukaz, da se seje narodne skupščine, sklicane z ukazom od 21. decembra 1922 k izrednemu zasedanju in otvorjene z ukazom od 30. maja 1923, zaključijo in sklicuje narodna skupščina k rednemu zasedanju za 20. oktober.

V soboto se je otvorilo redno zasedanje narodne skupščine. Volilo se je novo predsedstvo. Opozicija je skušala sestaviti enotno kandidatno listo, kar se pa ni posrečilo, ker so zemljoradniki izjavili, da bodo postavili samostojne candidature. Demokrati, muslimani in Jugoslovanski klub so postavili skupno listo z demokratom posl. Pečićem kot predsednikom ter posl. Sušnikom in Hrasnico kot podpredsednikoma. Poslancev Jugoslovanskega kluba pa je bilo le 5 navzočih, kar je vzbudilo pozornost v parlamentu. Volitev je vodil poslanec Oraovac kot najstarejši član parlamenta.

Pri volitvi predsednika so dobili Ljuba Jovanović (rad.) 124, Dragutin Pečić (dem.) 65, Voja Lazić (zemljoradnik) 9, Marko Gjuričić (rad.) 1 glas. Dve glasovnici sta bili prazni. Izvoljen je dosedanji predsednik Lj. Jovanović. Za podpredsednika sta izvoljena poslanca Bakić in Ranković, radikala. Kandidata opozicije Sušnik in Hrasnica sta dobila po 66 glasov, zemljoradnika Jovanović in Moskovljević po 9 glasov, poslanec Subotić (rad.) 1 glas.

Za radikalno listo so glasovali radikali 101, džemijet 13 in Nemci 8. Za opozicijsko listo so glasovali: demokrati 53, Jugoslovanski klub 5, muslimani 7 in disident Anastazićević. Za zemljoradniške kandidate so glasovali samo zemljoradniki. Prazne glasovnice sta oddala Radićeva disidenta.

Za tajnike so bili izvoljeni radikali Kobasica, Bojović, Šijačić in Popović. Predsednik Jovanović se je zahvalil za izvolitev ter je nato predlagal naslednji dnevni red za prihodnjo sejo narodne skupščine v torek: 1. volitev finančnega odbora; 2. volitev odbora za zakonski predlog o ukinjenju uredbe o višji pedagoški šoli; 3. volitev odbora za izpremembo čl. 117. zakona o upravi fondov.

Na torkovi seji narodne skupščine se je prečitala zahteva ministra za pravosodje, da se izročita sodišču Stjepan Radić in poslanec Herceg zaradi tiskovnih napadov. Po odgovoru ministra za šume in rude dr.

Srskiča na vprašanje poslanca Agatonovića in Divca radi rudniške nesreče v Aleksincu, je predsednik Ljuba Jovanović naznanil, da je v Švici umrl poslanec in bivši načelnik belgrajske občine g. Dobra Mitrović. Nato je ministrski predsednik Nikola Pašić prebral ukaz o otvoritvi zasedanja narodne skupščine. Pri volitvah v finančni odbor je glasovalo 224 poslancev. Dobili so: radikali 119 glasov (17 članov), demokrati 46 glasov (6 članov), Jugoslovanski klub 19 glasov (3 člane), zemljoradniki 10 glasov (1 člana), Nemci 9 glasov (1 člana). Za radikale so glasovali džemijetovci, dva Radićeva disidenta in dr. Drinković. Nato je predsednik sejo zaključil in naznanil, da bo prihodnjo sejo sklical pismeno. Ni izključeno, da bo seja že prihodnji petek. V tem slučaju bi prišla na dnevni red sprememba zakona o trošarinah.

Reško vprašanje. Italijanski odpravnik poslov na našem dvoru Summonte že dalj časa vodi pogajanja s predsednikom vlade Pašićem in zunanjim ministrom dr. Ninčićem. V Beograd je bil pozvan predsednik naše delegacije v paritetni komisiji dr. Rybář. Ponavljajo se vesti o sestanku ministrskih predsednikov Pašića in Mussolinija v Benetkah. Iz molka vlad. krogov sklepajo, da je eventualni sporazum samo vprašanje nekaj dni ter bi sestanek obeh ministrskih predsednikov imel samo potrditi že ugotovljene sklepe glede Reke. S tem je v zvezi tudi vest o nekem dozdevnem pismu Mussolinija na predsednika naše vlade. Pašić je vzel za enkrat vprašanje v svoje roke. Kakor izgleda, stoji Pašić v direktni zvezi z Mussolinijem. Sodi, da italijanska vlada ni voljna nadaljevati razgovore o reškem vprašanju potom paritetne komisije. Italijanski ministrski predsednik Mussolini je v tem smislu stavil predloge naši vladi.

Predsednik Masaryk v Bruslju in Londonu. Po obisku v Parizu je češkoslovaški predsednik Masaryk odpotoval v spremstvu zunanjega ministra dr. Beneša v Bruselj, kamor je došel v soboto in bil zelo slovesno sprejet. Na kolodvoru sta bila sprejeta od kralja, princa Leopolda, ministrskega predsednika in oblasti. Po oficijelnih pozdravih sta se odpejala s kraljem v kraljevo palačo. Ogromne množice ljudstva so Masaryka navdušeno pozdravljale. Po prihodu v kraljevo palačo je sprejel Masaryk predsednike zbornice, senata in kabineta ter druge državne dostojanstvenike. Nato se je odpejal z dr. Benešem h grobu neznane-

ga vojaka, kjer je položil krasen venec. Na svečani večerji sta belgijski kralj in Masaryk izmenjala prigrizke napitnice. Masaryk in dr. Beneš sta v nedeljo odpotovala v London. Obisku predsednika Masaryka v Parizu in drugih zapadnih prestolnicah se pripisuje velik politični pomen ne samo za Češkoslovaško, temveč tudi za malo antanto. V Parizu se je francoski min. predsednik Poincaré razgovarjal z dr. Benešem tudi o vprašanju kreditov za malo antanto. Ves kredit znaša 1200 milijonov frankov. Od 800 milijonov prejme Jugoslavija 300, dočim bo izplačanih 500 milijonov Češkoslovaški in Rumuniji.

Trgovinska pogajanja z Avstrijo. V ministrstvu trgovine in industrije se je vršila konferenca delegatov, ki so določeni, da odpotujejo na Dunaj radi pogajanj za zaključenje trgovinske pogodbe. Dosedaj smo imeli z Avstrijo le provizorično trgovsko pogodbo, ki se je podaljševala vedno začasno. Ker so trgovski odnosi med nami in Avstrijo zelo živahni, tako da je zavzela Avstrija v našem izvozu drugo mesto za Italijo, se je izrazila želja, da se začne pogajanja za podpis definitivne trgovinske pogodbe. Naši delegati bodo odpotovali iz Beograda dne 25. t. m. ter se napotili najprej v Zagreb in Ljubljano, kjer bodo imeli razgovore z gospodarskimi krogi. Prvi sestanek na Dunaju je napovedan za 28. t. m., pogajanja sama pa bodo trajala 20 dni.

Posojilo Mažarski. Reparacijska komisija je sklenila proučiti razveljavljenje hipotečnih zastavščin, ki jih je ustvarila trianonska mirova pogodba, da se na ta način omogoči Mažarski najeti posojilo. Zastopniki Romunije, Poljske, Grčije, Jugoslavije in Češkoslovaške so se bili že prej zavzeli za ta predlog.

V Nemčiji se pripravljajo stvari, ki pomenjajo razpad enotne nemške države na več posameznih držav. Osrednja berlinska vlada nima nobenega vpliva na monarhistično bavarsko vladu, na drugi strani pa na komunistično vladu na Saškem, ki zasledujeta obe popolnoma nasprotni cilje. Bati se je, da bo prišlo v Nemčiji do državljanske vojne. Konflikt državne vlade s Saksonsko je povzročila naredba okrožne obrambne komande v Draždanih o prepovedi delavskih obrambnih organizacij, za katere se je zavzela komunistično-socialistična saška vlada. Komunistični notranji minister Böttcher je na nekem zborovanju izjavil, da mora priti do rdeče diktature in naj se delavci pripravijo na

boj. Nato je general Müller zahteval javno izjavo vlade proti Bötterju. Min. predsednik je prebral tozadevno pismo v deželni zboru in izjavil, da večina saške vlade na to pismo sploh ne bo odgovorila. V debati je zahteval neki govornik za Saško istega postopanja kot za Bavarsko. Mesto Draždane je obkoljeno od čet državne brambe, ki bodo pri prvih nemirih intervenirale. Na Saksonskem vladajo neznosne razmere. Vsled postopanja komunistično-socialistične vlade so nelegalne delavske organizacije pridobile veliko avtoriteto, ki jo izvršujejo na terorističen način. Velik del industrijalcev skuša prodati svoja podjetja, ker jih ne morejo več vzdrževati. Spor med berlinsko in saško vlado se kaže kot kriza koalicije, ker socialistična stranka podpira saško vlado, dočim je berlinska vlada, zlasti pa nemška ljudska stranka pripravljena nastopiti z vsemi sredstvi proti saški vladi ter vzpostaviti državno avtoriteto. Prošnji socialdemokratov, da se ukine izjemno stanje v državi, se ni ugodilo. Predsedstvo socialnodemokratske stranke je sklenilo, proglasiti po vsej državi splošno stavko, ako bi se proti saksonskemu proletariatu nastopilo z orožjem. Saška vlada utemeljuje svoj odpor proti naredbam državne vlade s popustljivostjo iste državne vlade napram Bavarski. Zato je državni obrambni minister Gessler pričel energičnejše nastopati proti Kahrju. Odpoklical je svojega vojaškega namestnika v Monakovem generala Lossowa, ki je popolnoma pod vplivom bavarskih reakcionarjev. Bavarska vlada odklanja odpoklic ter grozi, da bo prekinila diplomatske stike z Berlinom. Na drugi strani zahteva Saška, da se general Müller takoj odstrani. Na to je bavarski generalni drž. komisar Kahr, izdal razglas, v katerem sporoča bavarskemu narodu, da je bavarska vlada prevzela v interesu javnega miru in reda do upostavitve sporazuma z državno vlado radi čuvanja prestiža bavarski del državne brambe v svojo oblast. General von Lossow je imenovan za vrhovnega komandanta in mu je poverjeno vodstvo bavarske divizije državne brambe. Ta korak pomenja prelom odnošajev Bavarske z državno vlado. Tudi med Bavarsko in Saško so prekinjeni odnošaji. Bavarski zunanji minister je sporočil saškemu zunanj. ministru, da bavarska vlada toliko časa ne more sprejeti saškega poslanika, dokler bo zastopana v saški vladi komunistična stranka. Bavarski poslanik dr. Preger je že

odpotoval iz Saškega. Tako izgleda sedaj v Nemčiji. V splošnem pa je položaj brezupen. Draginja strahovito narašča in pleni prebivalstvo po velikih mestih, kakor n. pr. v Berlinu, trgovine z živili. Izgredi se po vseh mestih neprestano ponavljajo. Skoro po vseh večjih mestih je proglašeno obsedno stanje. Izbruh državljanske vojne je skoraj neizogiben. Vlada posega po obupnih sredstvih, da bi izravnala deficit v državnem gospodarstvu. Omejiti namerava ne samo železniški, ampak tudi poštni promet in odpustiti večje število državnih nameščencev. Danes je še popolnoma nejasno, kako se bodo razmere v Nemčiji razvile. Sodi se pa, da stoji Nemčija pred popolnim polomom.

Nemške reparacije. Nemški op-ravnik poslov v Parizu von Hösch je pretekli teden posetil ministrskega predsednika Poincareja in mu razložil naziranje državne vlade glede ureditve razmer v zasedenem ozemlju in o nadaljnjem postopanju v vprašanju vojne odškodnine. Pri tem je poudarjal glede dobav premoga in koksa, da je nemški državi sedaj nemogoče prevzeti finansiranje ter je opozoril na nevarne posledice, ako premogovniki v kratkem ne bi mogli vzpostaviti dela, ker bi 550 tisoč rudarjev s svojimi rodbinami in več milijonov delavcev v drugih industrijah ostalo brez kruha. Ponudil je, da se v vseh teh vprašanjih pričnejo med Nemčijo in Francijo ter Belgijo nova pogajanja. Predsednik francoske vlade je odklonil pogajanja med obema vlada-ma glede obnovitve dela v zasedenem ozemlju. Rekel je, da ga navodila za uradnike in industrije nič ne brigajo in da je zanj edino merodajna popolna vzpostavitev razmer, kakor so bile pred 11. januarjem t. l. Poincare je dejal, da ne more priznati nemških izjav, da Nemčija ne more financirati stvarnih dobav in da mu je popolnoma vseeno, kako bo nemška vlada dosegla financiranje teh dobav. Razprave o morebitnih nemških predlogih po reparacijski komisiji ne bo dopustil, dokler ne bodo Nemci po francoskem naziranjju popolnoma opustili odpora. — Francija zastopa stališče, da znači sedanja poruhrska politika nemške vlade samo nadaljevanje pasivnega odpora z drugimi sredstvi. Odposlantstvo porenskih industrijalcev, s Stinnesom na čelu je izjavilo porenski komisiji, da ne bodo brezplačno dobavljali premoga, ako nemška država ne bo jamčila za te reparacijske dajatve. Zastopniki zaveznikov so odklonili to izjavo. — Nemški za-

stopnik v Bruslju je izjavil belgijskemu zun. ministru Jasparju, da nemška vlada ne more plačevati nemškimi industrijcem reparacijskega premoga. Na to opozoritev je Jaspar odgovoril, da se ta zadeva njega ne tiče, ampak je to stvar nemške vlade in nemških industrijcev.

Grška. Izvršena je preosnova grške vlade. Za notranjega ministra je bil imenovan bivši washingtonski poslanik Roussos, za zunanjega Sachtouris, vojni portfelj je prevzel general Catekatis, justico Stratigopoulos. Nova vlada je ukinila obsedno stanje in preventivno cenzuro časopisja in razpisala volitve za 2. december. Novi parlament se sestane 20. decembra.

Razpad Nemčije.

Nemčija, ki jo je ustvaril l. 1871 Bismarck, je danes na tem, da razpade kot enotna državna celota na posamezne dežele s samostojno državno upravo, neodvisno od Berlina.

Značilno je za sedanje razmere v Nemčiji, da se nemški general ne pokori poveljem svojih predstojnikov. Šef vrhovne vojne komande v Berlinu general v. Seeckt je izdal povelje, s katerim se odstavlja s svojega mesta poveljujoči general v Monakovem v. Lossow. Po ustavnih predpisih je državni predsednik nato poslal bavarski vladi spis, v katerem zahteva, naj mu po vojaških predpisih predlaga kandidate za to mesto. Bavarska vlada je odgovorila, da prevzame sama v svoje roke obrambo dežele in da imenuje od svoje strani odstavljenega generala Lossowa za poveljnika bavarskih čet. S tem činom bavarske vlade je bil zadan udarec nemškemu unitarizmu, predvsem v vojaških zadevah. Nato je državna vlada izdala na nemški narod proglas proti kršitvi ustave od bavarske vlade, ki je kljub težavnemu položaju v Poruhrju pričela boj proti državi. Šef vrhovne komande general v. Seeckt je izdal proglas na državno brambo, v katerem označuje korak bavarske vlade kot kršitev ustave in poziva bavarske divizije, naj ostanejo zveste prisegi državi in naj se njegovim poveljem brezpogojno pokoravajo. Bavarska vlada pa je dala zapriseči vse čete državne brambe, ki se nahajajo na Bavarskem, znova in sicer se prisega ni več glasila na Nemčijo, temveč na Bavarsko.

Postopanje Bavarske je seveda v očitnem nasprotstvu z državno ustavo. Generalni državni komisar na

Bavarskem v. Kahr, ki ima diktatorsko oblast, je sicer izrazil svoje obžalovanje radi korakov, h katerim je bila prisiljena bavarska vlada, vendar pa je zavrnil očitek separatizma z izjavo, da gre predvsem za boj med marksističnim, mednarodnim in nemškimi naziranjem ter med narodnim in krščanskim svetovnim naziranjem. Nemčija se ima odločiti za eno ali drugo in Bavarska je poklicana, da zastopa narodnostne težnje v ljudstvu in državi.

Jasno je, da je bil spricho tega stališča bavarske vlade zaman doslej vsak poskus osrednje nemške vlade, da bi se dosegel sporazum. Sklicano je za te dni izredno zasedanje nemškega državnega zbora, da razpravlja o sporu z Bavarsko. Na to zasedanje so bili pozvani tudi vsi ministrski predsedniki nemških dežel, bavarski ministrski predsednik pa je povabil odklonil.

Še hujši udarec, kakor je spor z Bavarsko, pa je prizadela nemški državni enotnosti proglasitev samostojne renske republike, ki se je izvršila v nedeljo v Aachnu in ki se je že dolgo časa pripravljala. Separatisti so zasedli vsa javna poslopja. Policija pa se je zadržala popolnoma pasivno. Konstituirala se je vlada, ki je izdala proglas, v katerem naznaja ustanovitev Porenjske republike ter opominja prebivalstvo, da se vzdrži vsakih demonstracij. Prepoveduje tudi vsak odpor in plenjenje in obljublja, da bo preskrbela prebivalstvo z živežem in delom. Proklamacija renske republike je silno deprimirala nemško javnost. Nova republika hoče povsem neodvisno od nemške države iskati prijateljskih zvez s Francijo in Belgijo. Splošno se smatra njena ustanovitev kot skrajno silno opasen udarec za edinstvo nemške države. Državna vlada namerava vložiti v Parizu in Bruslju zaradi podpiranja separatističnega gibanja v Porenju protest. Renski separatisti so zasedli vsa javna poslopja tudi v Mainzu in okolici. Vodja republikanskega gibanja v Porenju Decker je zagotovil belgijskemu generalu Runguoy-u neutraliteto nasproti belgijskim četam in izjavil, da so separatisti neodvisni od zaveznikov in odklanjajo vsako aneksijo. Decker ima načrt, gibanje razširiti tudi na Düren, Eifeld, Koblenz, Duisburg, Düsseldorf ter po zasedbi belgijske in angleške cone tudi na francosko cono. Republikanci žele živeti s sosedi Porenja v miru in prijateljstvu in hočejo vojno škodo poplačati.

Gotovo je, da zavzemajo francoske okupacijske čete napram gibanju

v Porenju dobrohotno stališče in ga bržkone tudi na skrivnem podpirajo.

Kako se bo boj med Bavarsko in državno vlado razvijal, je še negotovo, vendar pa se more po vseh znanih sklepati, da streme Bavarci za popolno odcepitvijo od Berlina.

Zadnje odredbe bavarske vlade in proglasitev renske republike pa so zadale težak udarec enotnosti nemške države. Temelji Nemčije so omajani in danes preživlja krizo tudi misel o enotnosti nemškega naroda.

Tako se maščujejo nad nemškim narodom grehi politike njegovih državnikov in politikov.

Kdo laže?

»Jutranje Novosti« so prinesle pretekli teden nastopno brzojavko iz Murske Sobote od 17. t. m.: »Na mnogih sestankih in zborih je zahtevalo preko 3000 prekmurskih volilcev, da morata prekmurska poslanca, izvoljena na kandidatni listi SLS, izstopiti iz Jugoslovenskega kluba in iz klerikalne stranke. Na podlagi teh zahtev je izstopil narodni poslanec Geza Stifter iz SLS in iz Jugoslovenskega parlamentarnega kluba. Katoliška duhovščina je na strani poslanca Stifterja, ki je vstopil v Narodno radikalno stranko. — V SLS vlada velikansko razburjenje. Poslanec Klekl potuje od občine do občine, dobiva pa povsod nezaupnice. Tajnika SLS kaplana Kranjca so zaupniki in volilci nagнали. — Iz Maribora so pa objavile tole vest: Oblastni odbor NRS v Mariboru je sprejel včeraj narodnega poslanca Gezo Stifterja za svojega člana. Ravno tako so sprejete vse organizacije, ki so podale izjavo za pristop NRS.

»Slovenec« je na to sumljivo molčal, potem pa prinesel čez par dni tole vest: Dr. Pfeifer, dr. Müller in Slanovec, tajnik radikalne stranke v Mariboru, so imeli 10. oktobra sestanek v Radencih, na katerega je bil povabljen Geza Stifter, poslanec SLS iz Prekmurja. Pregovarjali so ga, da preide v radikalno stranko. Geza Stifter, ki v stranki in v Jugoslovenskem klubu ni imel nobenih diferenc, je ponudbo odbil. — Poznejše poročilo nam pove, da so radikali inscenirali pri radikalnih pristaših pobiranje podpisov za poziv g. posl. Stifterju, da naj vstopi v radikalno stranko, da bo s tem znižal — davke (ne smejte se!). Na ta način so skušali izvršiti nanj moralen pritisk. Da raznih radikalnih obljub pri tem ni manjkalo, se razume samoposebi. Kaj je nato od-

govoril g. Geza Stifter, nam ni znano. Vemo le, da se noben poštenjak na take radikalske limanice ne bo vsedel. Radikaleci so sicer v vseh svojih in drugih listih razbojnali, da je g. Stifter prijavil svoj pristop v radikalno stranko in izstopil iz SLS in njenega parlamentarnega kluba, toda tako stranka kakor klub nista prejela nobenega takega obvestila.

Nedeljski »Slovenec« od 21. t. m. pa prinaša iz Belgrada brzojavko od prejšnjega dne, v kateri pravi: »Naš dopisnik je imel razgovor s poslancem Šifterjem ter ga vprašal, kaj je resnica na vesteh, ki so jih te dni tako senzacionalno širili radikalni in demokratski listi. Posl. Šifter je na to odgovoril: Vse te vesti so brez vsake podlage. Res je ravno nasprotno od tega, kar listi pišejo. Kandidiral sem na programu SLS. Držal se bom edino njenega programa. Kar se tiče vesti nasprotnih listov, češ, da so me volilci pozvali, naj prestopim v radikalno stranko, moram reči, da je tudi tu ravno narobe resnica. Zadnje tedne sem imel več shodov s svojimi volilci. Na vseh krajih me je ljudstvo pozvalo, naj odločno vodimo dalje dosedanjo politiko Jugoslovenskega kluba in da se še nadalje ostro borimo proti sedanjemu koruptnemu radikalnemu režimu. Cela zadeva je ogabna intriga radikalov iz Slovenije, ki bi se radi na ta način rehabilitirali pri glavnem vodstvu v Belgradu.«

Nedeljske »Jutranje Novosti« pa objavljajo istočasno proglas posl. Stifterja na prekmursko prebivalstvo in slovensko javnost, datiran »Martinje—Beograd, 20. oktobra 1923.«, torej z istim dnem, ko je imel baje »Slovenec« dopisnik v Belgradu razgovor s posl. Stifterjem.

Ta proglas, lastnoročno podpisan od posl. Geze Stifterja, pravi med drugim:

»Vstopil sem kot redni član v Narodno Radikalno Stranko in kot narodni poslanec v klub Narodno Radikalnih Poslancev. Vstopil sem v to stranko, ker je njen program blagostanje države kot celote, kakor tudi dobrobit našega lepega Prekmurja. Slovenska Ljudska Stranka, katere pripadnik sem bil, stopila je v volilni boj z velikimi gesli avtonomije in demokracije ter zvesto zagotavljala, da ta njen program in njeno delo prinese narodu blagostanje, pa katerem hrepeni. Ko je pa stranka z absolutno večino slovenskih mandatov stopila na parlamentarna tla Beograda, pokazala se je, da ne zna in da je nezmožna ustvar-

jati iz besed tudi dejanja! Pokazala je, da zna ustvariti velike besede, samo da si ohrani doma vpliv, v Beogradu pa je mešetarila in beračila za malenkostne koristi, ki naj bi posameznim voditeljem prinesle osebne uspehe, pri tem pa je povsem pozabila na vse ono, kar boli in pri čemer trpi naše ljudstvo. Iz demagogije je glasovala proti zakonu, ki prinašajo korist narodu, le vsled tega, ker v vladi ne sede njeni ljudje. Bila je pripravljena in je še vedno pripravljena zatajiti vsa načela, ako ji srbski del našega naroda ponudi par ministrskih stolčkov. Protivila se je zakonu, ki varuje našega kmeta pred bobnom, protivila se je zakonu, ki varuje našega kmeta škode pred elementarnimi neizgoda-mi itd. itd. itd., protivila se je tem zakonom, enostavno, ker niso bili prirešeni z njene strani in ker ne bodo koristili njenim voditeljem. Korist stranke ji je višja, kot korist države in ljudstva in to v časih, ko ljudstvo direktno hrepeni po uredbah in po zakonih, ki jim lajšajo sedanji položaj in ki bi ljudstvu omogočili, da je brez grenke skrbi za prihodnji dan — svoj vsakdanji kruh. Naš mali človek iz naroda ima tisoč želja, prošenj in potreb, ki ga mučijo od zore do mraka. Na vse to Slovenska Ljudska Stranka ni obrala svoje pažnje, ker ji ni bil pri sreči mali človek iz naroda, temveč samo izvoljeni krog njenih voditeljev. Osebna korist voditeljev je pokopala koristi širokih plasti našega naroda!»

Iste »Jutranje Novosti« pišejo: »Gospod poslanec Šiftar je v resnici kandidiral na programu SLS in je prejel okroglo 3000 glasov. On je v resnici izstopil iz SLS in vstopil kot redni član v Narodno Radikalno Stranko in s tem seveda tudi v klub narodno radikalnih poslancev v Beogradu. On je storil ta korak šele v trenutku, ko so se vsi volilci tako katoliške kakor evangelijske veroizpovedi izrekli in ta korak izrecno zahtevali. Nad 3000 volilcev, med njimi nebroj občin, političnih organizacij, zaupnikov in duhovščine je pisмено zahtevalo, da izvaja gospod Šiftar politične konsekvence in samo tako, da prestopi v naš tabor. Gospod poslanec je prvotno hotel odložiti svoj mandat, ali ljudstvo mu je izreklo svoje neomejeno zaupanje in zahtevalo da obdrži mandat.«

Naši čitatelji naj si na podlagi navednega napravijo sodbo sami.

Prispevajte v naše sklade!

POLITIČNE VESTI.

+ Kaj je s prekmurskim poslancem Šiftarjem? Na drugem mestu navajamo, kaj sta lista „Jutranje Novosti“ in „Slovenec“ pisala o izstopu prekmurskega poslanca Šiftarja iz SLS in Jugoslovanskega kluba. „Slovenec“ neprenehoma trdi, da poslanec Šifler ni izstopil iz Jugoslovanskega kluba ter prestopil v radikalno stranko. Vse skupaj označuje samo kot radikalno intrigo. Mi te dogodke beležimo, kakor tudi to, da prinašajo včerajšnje „Jutranje Novosti“ izjavo okrožnega odbora radikalne stranke v Mariboru, ki pravi: „Na brzojavno prošnjo g. narodnega poslanca Geze Šiftarja z dne 8. t. m. so se sestali trije zastopniki okrožnega odbora NRS v Mariboru z g. poslancem Šiftarjem dne 10. t. m. v Radencih, kjer se je sestavil na prošnjo g. Šiftarja kratek pismeni protokol, katerega glavni dve točki se glasite: 1. Gospod narodni poslanec Geza Šiftar, posestnik v Martijancih in Bakovcih, izjavlja s tem slovesno, da izstopa kot član iz SLS ter iz Jugoslovanskega parlamentarnega kluba. 2. Ističasno izjavlja podpisani g. narodni poslanec Geza Šiftar, da vstopa v organizacijo NRS in kot narodni poslanec v klub narodno-radikalnih poslancev v Beogradu. Na telefonsko zahtevo g. poslanca Šiftarja se je to objavilo, kakor določa protokol, v vseh narodno radikalnih listih. Ta protokol je podpisal na prvem mestu g. narodni poslanec Geza Šiftar in tega podpisa do danes še ni preklical. Ta protokol z lastnoročnim podpisom g. poslanca je vsakomur na vpogled v tajništvo okrožnega odbora Narodne radikalne stranke v Mariboru, Frančiškanska ulica 14.“ Nam se zdi, da vlečejo voditelji SLS z vso silo posl. Šiftarja nazaj pod svoje okrilje in odtod izvira tudi vsa pisava „Slovenca“, ki hoče javnosti prikriti, da v SLS nevarno poka. „Slovenec“ se prav nič ne čudimo, ker je res nerodno, ako se kažejo že javno nesoglasja celo v poslanskem klubu SLS. Če se že posamezni poslanci SLS ne strinjajo z dr. Koroščevo politiko in se to pokaže tudi v javnosti, more taka stvar neugodno vplivati zlasti na volilce SLS, ki so še manj zadovoljni z blagoslovi dr. Koroščeve politike. Boj za posl. Šiftarja se nadaljuje. Ali zmaga Jugoslovanski klub ali pa Šiftarjevi podpisi. V obeh slučajih bo izid boja za Jugoslovanski klub neprijeten in malo časten.

+ Zagovorniki avtonomije. Na očitke posl. Puclja, da je v času, ko je bil predsednik pokrajinske vlade

dr. Brejc, izginila brzojavka tedanjega notranjega ministra Pribičevića, naj se skliče deželni ali pokrajinski zbor, je končno odgovoril dr. Janko Brejc sam v nedeljskem „Slovencu“. V tem svojem zagovoru pravi dr. Brejc med drugim: „Tajništvo soc. dem. stranke je z dopisom od 12. februarja 1919 predsedstvo deželne vlade obvestilo, da je izvrševalni odbor te stranke v svoji seji od prejšnjega dne sklenil, da z ozirom na politični položaj jugosl. soc. dem. stranke zahteva, da se takoj skliče državno vječe in deželni zbor, predsedstvo deželne vlade pa da se naproša, to zahtevo na pristojno mesto v Beograd sporočiti. Ta dopis sem jaz v seji deželne vlade dne 17. febr. 1919 prečital in v razpravo dal. V debati, ki se je vršila v zvezi s tem predlogom, se je pokazala soglasna zahteva vseh strank, da se skliče pokrajinsko in državno vječe. Resolucija JSDS se je vzela z odobravanjem na znanje in se je sklenilo jo sporočiti kot soglasno željo vseh v vladi zastopanih strank ministrskemu predsedniku v Beograd s prošnjo, naj se dovoli, da deželna vlada čimprej skliče pokrajinski zbor kot svoj posvetovalni in kontrolni organ. Pokrajinski zbor naj bi se sklical najkasneje do konca marca. Tako je sklenila deželna vlada dne 17. februarja 1919 pod mojim predsedstvom. Izvršujoč ta soglasni sklep, sem istega nemudoma sporočil ministrskemu predsedniku. Pismen (in ne brzojavni) odgovor, datiran od 9. marca 1919, sem prečital v seji deželne vlade od 17. marca 1919 in se glasi: „Predsedništvu zemaljske vlade v Ljubljani. S pozivom na izveštaj od 17. febr. t. g. br. 788 saopštava se, da se pre konstituante ne može sazvati pokrajinski zbor. To naravno ne preči, da se stranke mogu sastajati na konferencije radi savjetovanja 9. marca 1919 u Beogradu. Po naredbi predsednika ministarskog saveta šef kabineta.“ S tem je bil deželni zbor pred konstituanto pokopan. Potolaženi smo bili, da ga bomo dobili po konstituantu, seveda če si ga bomo v ustavi zasigurali.“ Iz tega, kar je dr. Brejc povedal, sledi, da iniciativa za sklicanje deželnega zbora pred konstituanto ni izšla iz vrst SLS, ampak iz vrst socialno-demokratske stranke. In potem, da so dr. Brejc in voditelji SLS mirno spali, ko je prišel deloma negativen odgovor osrednje vlade, v kateri pa je sedel takrat dr. Korošec kot ministrski podpredsednik! Ako bi SLS samo hotela, da se skliče deželni zbor, bi v tedanjih razmerah to lahko dosegle, zlasti še, ker je osrednja vlada odgovorila, da se stranke morejo se-

stajati na konferenci radi posvetovanja. Kaj je pomenjal ta odgovor? Ponolnoma naravno je, da se morejo zastopniki strank sestajati, kadar se hočejo brez dovoljenja iz Belgrada. Zato je pomenjal ta odgovor, da naj te konference nadomeščajo začasno deželni zbor. **Dr. Brejc pa niti teh konferenc ni sklical**, dasi bi si lahko ustvaril iz njih svoj „posvetovalni in kontrolni organ“, kakor ga je zahteval na podlagi navedenega iz Belgrada. Ugotoviti moramo pri tem tudi, da **dr. Brejc in njegovi tovariši v SLS niso nikdar zahtevali zakonodajnega deželnega zbora**, ampak samo „posvetovalni in kontrolni organ.“ Pa tudi tega niso ustvarili voditelji SLS in dr. Brejc pravilno pristavlja, da je bil s tem deželni zbor pred konstituantno pokopan. Mi pa pravimo, da je bil pokopan za to, ker ga SLS takrat sploh ni hotela. SLS je bila v premoči v pokrajinski upravi in je imela v takratni belgrajski vladi pod min. predsedstvom Stojana Protiča odločilen vpliv v zadevah Slovenije, saj je bil **dr. Korošec ministrski podpredsednik SLS deželnega zbora ni hotela in za to se zanj tudi ni resno zavzela**. Takrat je imela pri vladnih poslih vso oblast v svojih rokah, pa bi ji bila vsaka kontrola kakega deželnega zbora, bodisi z zakonodajno ali posvetovalno pravico neprijetna. Upali so, da bodo sedeli vedno v vladi. In tako so **pokopali radi svojih strankarskih koristi ustanovo**, za katero se danes zaman bore in radi katere zvrčajo krivdo na druge.

+ **Avtonomisti SLS.** Časopisje SLS skuša na vso moč dokazovati, da SLS ni kriva, ako smo Slovenci izgubili tudi tiste avtonomne pravice, ki smo jih kdaj imeli. Vsi taki izgovori so seveda prazni in vse dokazovanje ne pomaga nič, ker ne morejo izbrisati dejstva, da so imeli voditelji SLS glavno besedo v prvi narodni in pozneje v pokrajinski vladi, da je bil dr. Korošec predsednik Narodnega veča v Zagrebu in pozneje ministrski podpredsednik v Belgradu. V takih funkcijah bi lahko ohranili nele deželni zbor, ampak tudi vse deželne davščine za slovenske potrebe. Tega v svoji nerazsodnosti niso storili, postopali so ravno nasprotno. Iz vse dobe od prevrata do konstituantne ni znan niti en slučaj, da bi se dr. Korošec bodisi v osrednji vladi, bodisi v začasnem narodnem predstavništvu zavzel kdaj za že obstoječe avtonomne pravice slovenskega ljudstva. O tem govore jasno zapisniki sej ministrskega sveta in narodnega predstavništva. Takrat, ko je bil dr. Korošec minister, v SLS sploh niti govora ni bilo o avtonomiji Slove-

nije. Dr. Korošec in vsi njegovi prijatelji so bili vsi centralisti in šele potem, ko so jih izrinili iz vlade in ko so rabili za volitve vabljava gesla, so iznašli voditelji SLS avtonomijo Slovenije. Vsa preteklost SLS kaže, da so bile avtonomne pravice slovenskega ljudstva samo igrača v rokah njenih voditeljev, ki so obračali svoj plašč vedno le po vetru. Da pa bodo tudi v naprej, nam jamčijo njihovi uspehi...

+ **Kaj se bo sklenilo na shodu zaupnikov SLS dne 5. novembra?** Predvsem se bo sklenil protest proti kuluku, proti povišanju davkov in taks, proti ukinjenju medicinske in teološke fakultete na ljubljanski univerzi kljub uspešnemu posredovanju dr. Korošca, na to se bo odklonila abstinenčna politika, ker je škoda zavreči bogate dnevnice v Belgradu, navsezadnje pa se bo izrekla splošna in podrobna zaupnica dr. Korošču in vsem posl. SLS in cicer ne samo za nazaj, ampak tudi za naprej. Dne 6. novembra bo „Slovenec“ že o tem poročal in se bo lahko vsak prepričal, da bo res tako. Mi pa vemo še več! Štirinajst dni po shodu zaupnikov SLS bomo dobili avtonomijo! Tozadevni zakon bo imel samo en paragraf, ki se bo glasil: „Čl. 1. — Ne danes, ampak jutri.“

+ **Konferenca politikov srednje smeri.** V nedeljo se je vršila v Zagrebu konferenca takozvanih politikov srednje linije. Udeležilo se je je krog 300 delegatov. Pred konferenco je bil razdeljen tiskan lepak, v katerem pripravljali odbor pojasnjuje svoje stališče. Slika notranjepolitični položaj ter navaja razloge, ki so privedli odbor do te akcije, ki naj bi služila v konsolidaciji nevzdržnih političnih razmer. Med drugim podaja v glavnem sledeče smernice: Srbi, Hrvati in Slovenci so en narod z različnimi zgodovinskimi, administrativnimi in kulturnimi stopnjami, katere je treba polagoma zenačiti in razlike odstraniti. Jugoslovanstvo je državotvorna ideja te države. Centralistična vidovdanska ustava je glavni kamen spodtike in vzrok notranjega nezadovoljstva. Zato je potrebna revizija ustave v tem smislu, da se da pokrajinam, kakor so obstojale v času prevrata, široka samouprava. Pri tem pa je treba upoštevati življensko zmožnost nove države. Na zborovanju je bila sprejeta resolucija, ki zahteva: 1. da se izvoli poseben odbor, ki naj izvede propagando v vsej državi in ustanovi nacionalne, neodvisne organizacije in pridobi za to stališče na-

rodne mase. 2. temu odboru se nalaga, da pripravi in skliče kongres, ki bo definitivno sklepal o političnem gibanju in smernicah.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Volitve v Avstriji.** V Avstriji so se v nedeljo vršile volitve v državni zbor in deželne zbore. Vzlic temu, da so skušali koroški Nemci z vsemi sredstvi pritisniti Slovence ob zid in jim iztrgati dosedanja dva mandata v koroškem deželnem zboru, so se Slovenci krepko držali. Njihova pozicija je ostala enakomočna. V deželni zbor sta bila izvoljena kot poslanca dr. Fran Petek, zdravnik v Velikovcu in Janko Poljanec, župnik v Škocjanu. Oba sta vneta organizatorja naše manjšine na Koroškem. Državnozborskega mandata si Slovenci niso priborili, vendar pa se je število za slovensko državnozborsko listo oddanih glasov nekoliko povišalo (l. 1921. je bilo oddanih 9134 glasov, letos pa 9333 glasov). Za deželnozborsko listo je bilo oddanih 9205 glasov. — Izid volitev v državni zbor je po doslej znanih podatkih nastopen: krščanski socialci 82, velenemci in kmetijci 16, socialni demokrati 67. Komunisti so dobili tako brezpomembne številke, da lahko govorijo o popolni likvidaciji avstrijskega komunizma. — Na Dunaju je bilo izvoljenih 27 socialistov, 17 krščanskih socialcev in eden vsenemec. Na Dunaju so se istočasno vršile volitve v občinski svet. Tu je položaj ostal skoro neizpremenjen, le vsenemci in Čehi so izgubili vsa mesta.

* **Jugoslovanski poslanik pri papežu.** V nedeljo je bil sprejet novi jugoslovanski poslanik dr. Smodlaka pri papežu v svečani nastopni avdijenci. V svojem pozdravnem govoru je dr. Smodlaka izrazil nado, da pride kmalu do konkordata med Jugoslavijo in Vatikanom. Papež je odgovoril z nekoliko besedami, v katerih je zatrjeval svojo naklonjenost napram Jugoslaviji. Prejšnjega našega poslanika dr. Luja Bakotiča je papež odlikoval z velikim križem Pijevega reda, ki je najvišje odlikovanje, s katerim odlikuje Vatikan zastopnike tujih držav.

Dopisi.

d **Iz Kranja nam pišejo:** Poslanec Brodar ima drugačen obraz, kadar govori z gospodo v Kranju, drugačnega pa, kadar govori na kmečkih shodih. Pred kmeti se jezi nad kulukom in zbira proteste zoper to pošast, pred uradniki v Kranju pa kuluk hvali in vprašuje, če se ne bodo tudi državne ceste popravljale s kulukom. S kmeti vred se jezi nad tovarnam v Gaštelu, ki jemljejo s kmetov delovne moči in draže plače hlapcev. Kadar pa govori s kakšnim meščanom iz Kranja, če je kompanjon nemškočeških Židov, ki grade tovarne, mu pa čestita v

imenu Kmečke zveze, da se tovarne tako hitro zidajo. Na zadnjem shodu v Kranju se je Brodar bal, da ga bo kdo o tem kaj vprašal. K sreči je bil shod slabo obiskan, zato brez „upitov“. Pa drugič.

DNEVNE VESTI.

— **Krst prestolonaslednika Petra.** V nedeljo je bil v Belgradu na slovesen način krščen naš prestolonaslednik. V dvorni kapeli so se ob 11. dopoldne zbrali kralj Aleksander, romunska kraljeva dvojica, romunski prestolonaslednik, grška kraljica Elizabeta, zastopnik angleškega kralja kot botra vojvoda Yorški, grški princ Nikola, kraljev stric knez Arzen, kraljeva sestra kneginja Jelena, princ Pavle in njegova zaročenka grška princezinja Olga, dalje odposlanci prijateljskih držav, poslaniki, ministri s Pašičem na čelu, razni dostojanstveniki, zastopniki kulturnih, političnih in gospodarskih organizacij itd. Pravoslavni patrijarh Dimitrije je ob številni asistenci krstil prestolonaslednika, ki je dobil ime Peter. Po krstu se je vršil svečan obed, na katerega je bilo povabljenih nad 200 oseb. Kralj Aleksander je pozdravil navzoče goste. Romunski kralj je v imenu romunskega naroda nazdravil prestolonasledniku, želeč mu zdravje in srečo. V imenu naše vlade je kralju čestital ministrski predsednik Pašić. Vrsto častitk je zaključil kralj Aleksander z govorom, v katerem je izrazil željo, da bi postal njegov sin Peter zgleden junak, kakor je bil njegov stari oče pokojni kralj Peter.

— **Poroka prince Pavla z grško princezinjo Olgo** se je izvršila ob prisotnosti članov naše, rumunske in grške kraljeve družine, vojvode Yorškega in drugih visokih dostojanstvenikov v ponedeljek ob 1. popoldne. Princ Pavle je zvečer s svojo soprogo odpoštoval v London.

— **Pomiloščenje političnih zločincev in vojaških beguncev.** Kralj je podpisal na dan krsta prestolonaslednika ukaz o pomiloščenju nekaterih političnih zločincev in pa vojaških beguncev. Veliko je pomiloščenih takozvanih »makedoncev«, ki so podpirali bolgarske komitaše. Med vojaškimi begunci je zelo veliko pomiloščenih Hrvatov. Vojaškim beguncem se kazni izpregledajo oz. se pomilostijo od 8. junija 1922. dalje.

— **Češkoslovaški industrijalci in trgovci v Ljubljani.** Okoli 50 češkoslovaških industrijalcev in trgovcev, ki potujejo po naši državi, da spoznajo njene gospodarske razmere in utrdijo stike z našimi gospodarskimi krogi, je došlo v ponedeljek tudi v Ljubljano. V torek dopoldne se je vršilo v veliki

dvorani Narodnega doma skupno zborovanje češkoslovaških gostov z našimi industrijalci, trgovci in obrtniki. Popoldne so si gostje ogledali nekatera industrijska podjetja, nakar so odpoštovali v Maribor, odkoder so se vrnili na Češkoslovaško.

— **Žrtev volilne agitacije SLS.** Pretekli teden je bil pred okrajnim sodiščem v Radovljici obsojen na 14 dni zapora in plačilo pravnih stroškov bivši predsednik »Kmetijske družbe« in pristaš SLS Ivan Iskra, ki je pred letošnjimi volitvami očital samostojnim kmetom Ivanu Ažmanu iz Hraš, Langušu in Cvaru, da so bili »avstrijski konfidentje«. Omenjeni so Iskro tožili 10. marca t. l. radi žaljenja časti. Bile so štiri dolge razprave, tekom katerih je toženi Iskra skušal nastopiti dokaz resnice, a ta se mu je popolnoma ponesrečil. Obsojenca je zagovarjal dr. Stanovnik. »Slovenec«, ki je prinesel enake obdelitve, o izidu te pravde ne poroča.

— **„Murska Straža“ preneha izhajati.** Zadnja »Murska Straža«, glasilo SLS objavlja, da bo najbrž vsled finančnih težav začasno prenehala izhajati. Znamenje časa.

— **Delavci za Japonsko.** Že nekaj tednov potuje po Sloveniji nek agent, ki baje nabira delavce za Japonsko. Očividno je, da gre za sleparijo. Japonsko poslanstvo na Dunaju izjavlja, da Japonska za izvršitev svojih obnovitvenih del nikakor ne misli angažirati inozemskih profesionalistov, ker ima na razpolago dovolj domačih moči. Jasno je, da neznanemu agentu ne gre za Japonsko, temveč nabira ljudi za kake prepovedane namene ali za bogvekakoli afriško kolonijo. Japonska ne potrebuje delavcev, ker ne ve kam z lastnimi ljudmi. V najslabšem slučaju pa ima na razpolago desetisoče Kitajcev, ki delajo za najnižjo plačo, ker so vajeni živeti tako revno, da bi vsak naš človek pod enakimi pogoji poginil. — Čudno je, da je tako sleparjenje sploh mogoče. Ali policija nima oči?

— **Proti divjim zakonom.** Prosvetni minister je soglasno z ministrom za socialno politiko odredil, da se morajo podvzeti najostrejša mere, da se preprečijo takozvani divji zakoni. Ministrstvo je odredilo to zaradi tega, ker divji zakoni niso v skladu s § 28 državne ustave, ker zakon uživa državno varstvo. Po vojni so se takozvani »divji zakoni« silno pomnožili. V spričo splošne stanovanjske bede in z ozirom na to, da so »divji« zakoni (konkubinatus) proti določbam ustave, je vlada izdala vsem podrejenim oblastem ponovno strogo nalog, naj z vsemi sredstvi zatirajo »divje« zakone. V skupnem gospodinjstvu živeči se morajo ali poročiti ali pa

raziti. Takim tudi stanovanjske oblasti ne smejo nakazovati stanovanj.

— **Trošarina na vino.** Vsled sklepa pokrajinske uprave za Slovenijo sme ljubljanska občina pobirati trošarino na vino v znesku po 2 dinarja za liter.

— **Premestitev pošte Tupaliče in izprememba imena.** S 16. oktobrom 1923 se je premestila pošta in telefon Tupaliče iz občine Šenčur v vas Preddvor (občina Preddvor) in se bo odslej imenovala Preddvor. Selski pismonoša bo dostavljal vsak dan razen nedelje v tele vasi: Hrib, Tupaliče, Olševk, Hotemaže, Novavas, Mače in Bašelj; ob ponedeljkih, sredi in petkih v vasi Breg, Sr. Bela, Sp. Bela, Hraše in Zg. Bela; ob torkih, četrkih in sobotah pa v vasi Možanca, Potoče in Turn. Pošta Preddvor bo imela vsak dan ob 10.15 zvezo s pošto vožnjo Kranj—Kokra, ob 17.35 s pošto vožnjo Kokra—Kranj.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti vrzani najboljše in najcenejše. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Brevošt. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

GOSPODARSTVO.

Dvig dinarja. Deflacijska politika finančnega ministra je končno pokazala viden uspeh. Kurz dinarja, ki se je več tednov držal na isti višini, se je pričel polagoma dvigati. V četrtek preteklega tedna je znašal kurz dinarja v Curihu 6.615 švic. frankov za 100 dinarjev, v petek 6.75, v ponedeljek pa že 6.85. Dvig vrednosti našega dinarja kaže, da je končno led prebit in da se pojavlja gibanje na boljše. Seveda to še ni zadostni povod, da bi smeli upati, da se bo takoj obrnilo vse na boljše in da bodo naenkrat izginile vse težkoče v narodnem gospodarstvu. Nasprotno pomenja ta preobrat začetek gospodarskih kriz, ki so v zvezi z deflacijsko politiko. Obseg teh kriz je težko prerokovati, ker je razvoj odvisen od odgorne sile naše industrije, zmognosti prilagoditve našega trga ter od razvoja cen. Znano je, da se cene navadno ne znižajo takoj, kadar se zboljša vrednost denarja, temveč, da se to zgodi šele v gotovem času. Ta rok do sorazmernega zenačenja vrednosti denarja in cen sirovin ter delovnih moči je nevaren industriji in trgovini in čimdalje traja, tem večja je kriza. Z deflacijsko politiko in zvišanjem vrednosti denarja so v zvezi vprašanja po cenitvi proizvodov, znižanja mezd in mnoga druga vprašanja, ki lahko povzročajo zelo hude gospodarske krize, kakor smo to doživeli na Češkoslovaškem, ki pa urejena v pravem razmerju morejo blagodejno vplivati po prestopu operacijah na celotno narodno gospodarstvo.

V koliko se bomo morali bayiti pri nas s temi vprašanji, bo pokazala bodočnost, brez dvoma pa je, da se nam že napovedujejo. Vzrok za sedanji dvig vrednosti dinarja vidiijo gospodarski krogi v pomanjkanju denarja, ki je nastalo vsled deflacijske finančne politike. Banke in izvozniki so bili prisiljeni prodati tuja plačilna sredstva in pri večjem nakupovanju našega dinarja, se je seveda njegova vrednost dvignila. Na drugi strani pa je vzrok dvigu vrednosti dinarja dejstvo, da se je zboljšala naša trgovinska bilanca. Vsled pomanjkanja denarja se je uvoz znižal, med tem ko so se dobroimetja inozemstva pri naših bankah porabila za izvoz. To je imelo za posledico živahnije povpraševanje po našem dinarju v inozemstvu. Razen tega je prisililo pomanjkanje denarja naše izvoznike, da so prodajali blago v inozemstvo za dinar. Inozemstvo mora imeti pri naših velikih bankah vedno tudi večja dobroimetja v dinarjih, ker bi banke v nasprotnem slučaju ustavile izvedbo dispozicij inozemstva. Ker pa naš izvoz narašča, bo inozemstvo moralo ta dobroimetja vedno obnavljati. Z ozirom na to, da je naša uvozna trgovina večji del za dve do tri leta preskrbljena z blagom, si inozemstvo ne bo moglo več preskrbovati dobroimetja pri nas na dosedanji način. Iz tega sledi, da bo moralo inozemstvo na raznih borzih nakupovati naše dinarje, kar bo seveda imelo za posledico dviganje vrednosti dinarja. Ako ostanemo pri dosedanji finančno-gospodarski politiki, se bomo torej približali k konsolidiranju naših gospodarskih razmer.

g Nov pravilnik za enološke postaje in izvršenje zakona o vinogradih. Iz Belgrada javljajo, da se v ministrstvu za poljedelstvo in vode pripravlja nov pravilnik za enološke postaje in izvrševanje zakona o vinogradih.

g Za vinogradnike. Vinski producenti so dolžni tekom 14 dni izza dne, ko ožmo grozdje, naznaniti množino pridelka pristojnemu oddelku finančne kontrole. Dalje je vsak producent dolžan naznaniti finančni kontroli tudi množino prodanega vina, predno ga še kupec prevzame. Pri vsakem naznanilu dobi prodajalec za obdačeno vino boleto, za neobdačeno vino pa kontrolni list. Boleto, oziroma kontrolni list izroči prodajalec kupcu. Kupec je dolžan prevzem vina naznaniti tekom 24 ur in izročiti finančni kontroli tudi boleto, oziroma kontrolni list. Ako vino še ni obdačeno, mora v tem času poravnati tudi trošarinu in morebiti občinsko doklado. Na prestopke teh dolžnosti so zapretene občutne kazni.

g Znižanje blagovne prevoznine iz Trsta in Postojne na Reko. Na inicijativno reškega guvernerja je italijanska

železniška uprava znižala prevoznino po železnicah za blago na progi Reka-Postojna in Reka-Trst za 50%. Tudi za dovoz riža na Reko do 5000 ton je dovoljeno enako znižanje, da bi se tako pomagalo domači reški tvornici.

g Obtok bankovcev. Po izkazu Narodne banke z dne 15. t. m. je znašal obtok bankovcev 5925,8 milijonov in se je napram preteklem tednu zmanjšal za 74,8 milijonov. Istočasno je kovinska podlaga narasla od 447,9 milijonov na 452,3 milijonov.

g Vrednost denarja. V Curihi velja 100 dinarjev 6 frankov 87,5 centov. Na zagrebski borzi velja 1 dolar 81 do 82 dinarjev, 1 ital. lira 3,67 do 3,69 dinarjev.

Tržne cene.

Poljski pridelki. Tedenski izkaz žitnega trga v Zagrebu od 20. t. m.: Pšenica, franko šlep Vojvodina, notira okoli 330 Din, koruza, franko vagon, bačka postaja, okoli 230 Din. Koruze je dovolj in ni verjetno, da bi se ves pridelek potrošil doma, ker je domača potreba neznatna in nova koruza pride že spomladi na tržišče. Nova koruza se že sedaj kot umetno sušena prodaja po 250 Din Din s sremske postaje. Oves notira okoli 210 Din in sicer rešetani, slavonski, franko postaja. Moka, ki neprestano pada, se nudi po 550 Din, franko mlin Bačka, dočim je bilo franko vagon Zagreb prodano nekoliko vagonov po 590 in 580 Din. Pšenica ne pada v cenah v takem tempu kot moka in se je početkom tedna trgovala po 355 Din, franko bačka postaja, proti koncu tedna po 350 in 245 Din. V koruzi je bilo nekoliko prometa v novem blagu, v storžih po 160—165 Din. Večje količine v Sremlu in Bački so bile kupljene za prešiče. Stara koruza je početkom tedna notirala 265 Din, je padla proti koncu na 255 Din. Oves se ne prodaja, ker ni izvoza. Ponudba iz Bosne in Slavonije je velikanska in notira, bosanski franko natovorena postaja 220 Din. Cene padajo fižolu, zlasti radi tega, ker je v Trst dospela večja količina romunskega blaga, ki je znatno cenejši in je lira pri nas mnogo nižja. Pisani fižol, kateremu je cena narasla najpreje na 500 Din, je kasneje notiral samo 400 dinarjev. Krompir se je mnogo iskal za Vojvodino in se je prošli teden nudil po 85—90 Din, sedaj se ga niti ne dobi izpod 100 Din.

Živina. V Zagrebu se je 20. t. m. plačevalo za kg žive teže: voli bosanski I. 10 do 11,5, II. 9,5—10,5, III. 9—9,5, svinje sremske 27,5—28,5, bosanske slabše 22,5—24,5. — Cena na Dunaju 22. t. m. za kg žive teže notirajo v tisočih aK: voli 11—16, biki in krave 11—16, slaba živina 7—10,5. Cene so oslabele za 500—1000 aK.

Krma. Cene na zagrebskem trgu preteklega tedna: seno 100—115, oštava 110 do 125, detelja 115—125.

Mast. Čista svinjska domača mast na debelo skladišče Zagreb 38,50—39 Din plus

20 odstotkov embalaže. Soljena debela slanina 37,50 Din.

Vino. Cena vinskemu moštu iz ljutomerske okolice se suče okrog 5 dinarjev za liter.

RAZNE.

r 50 tisoč = 13 milijonov. V mestu Salzwedel v Nemčiji je bil nedavno kaznovan nek biciklist, ker je vozil po ulici, določeni samo za pešce, na 50 tisoč mark globe. Kaznovani biciklist se je hotel s policijo nekoliko pošaliti, pa si je nabavil 50.000 mark v kosih po 1, 2 in 5 mark, zavl bankovce v papir in odnesel na policijo, da bi prešteli globo. Na policiji pa so bili bolj praktični, kakor pa je mislil biciklist. Ves kup papirnatga denarja so odnesli k trgovcu, ki kupuje star papir na kilograme, pa so za ta »star papir« dobili nič manj kot 13 milijonov mark.

*** Bivši bolgarski kralj v blaznici.** Bolgarski listi poročajo iz Pariza, da je bil bivši bolgarski kralj Ferdinand Koburški oddan v umobolnico na opazovanje radi skrajne živčne razdraženosti. Baje neprenehoma zahteva, naj se mu povrne prestol. Pri tem trdi, da ima za seboj armado dobrovoljcev, ki mu bo pomagala oživotvoriti njegovo željo.

r 168 let star. Finsko časopisje poroča, da je nedavno umrl v bližini Poljske na meji Litve človek, star 168 let. Ves čas svojega dolgega življenja je mož ohranil svoje telesne in duševne sile pri popolni svežosti. Rodil se je leta 1755., služil pod carjem Aleksandrom in se udeležil številnih krvavih bojev. Nikolaj I. mu je podelil dosmrtno pokojnino. Kot 93 letni starček se je v tretjič oženil in je imel s to ženo, s katero je živel še celih 50 let, 3 otroke.

r Morilec ruskega carja izgnan iz Nemčije. V nekem berlinskem sanatoriju se je zdravil ruski dijak Jakovljevič, ki je kot predsednik sovjeta v Jekaterinodaru izrekel in dal izvršiti smrtno obsodbo nad ruskim carjem. Kmalu po tem dejanju ga je napadla neka živčna bolezen — pekoča vest. Vedno si domišlja, da ga zalezujejo zarotniki, ki ga hočejo ubiti. V Berlinu se je zdravil na račun sovjetske vlade. Pod pritiskom javnosti ga je nedavno nemški minister notranjih zadev izgnal iz Nemčije. Bržkone se bo Jakovljevič vrnil v Rusijo.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

Medtem je postalo že temno, toda kljub temi je sedel kmečki advokat še dolgo za mizo in z zadovoljnim smehljamem motril popisano polo papirja, ki jo je nato potisnil daleč od sebe, da bi jo videl tudi iz daljave, zatem pa jo zopet približal očem in se veselil, kako lepo izgledajo večkrat zaokrožene začetne črke in kako dostojanstveno izgleda sploh celo pismo. Za to nečimernostjo lepe pisave pa se je tudi skrival ponos advokata, ponos na svojo prebrisanost. Kako prebrisan in hujskajoče je v pismo povedal vse, kar je hotel povedati. Kako modro je povedal vse, kar bi moglo razburiti menihe, in kako premeteno se je opisal kot vdanega podložnika in vernega kristijana! Najbolj pametna izmed vseh je bila misel, obrniti se na patre kapucince, ki bodo lahko z eno samo besedo privabili iz Prage cele kolone vojakov, hitreje, kakor pa bi mogel on ubogi vaški župan s sto ovadbami, vlogami in prošnjami! Mika je popolnoma pravilno mislil, da bodo menihi takoj poročali oblastem, da se vzdrži mir in red v deželi.

Tako je premišljeval Mika, dokler je še mogel videti kako črko svojega pisma. Nato je vstal, da bi poiskal cerkvenika, ki ga je določil, da ga pošlje s pismom v Oboršišč.

Cerkvenik je ravnokar vstopil, toda zelo slabo razpoložen.

„Tu sedi, naš župan,“ je vzkliknil jezen, „in ne veš, kaj se godi zunaj in kakšne nevarnosti se zbirajo nad našimi glavami. Helveti ribniški krivoverci, se zbirajo, ker so postali zavezniki Petra Bureša. Preskrbeli so si orožje in šli že danes nad samostan v Oboršišču, da izvrše bogve kakšno bogoskrunstvo. K sreči so očetje kapucinci še ob pravem času zavohali stvar, zasedli samostan s kmeti iz Oboršišča ter pognali krivoverce nazaj.“

„To je izvrstno,“ je dejal Mika, ki je mislil na to, da bo njegovo pismo našlo še večji odmev, ter se veselil, da so sedaj prizadeti tudi kapucinci, ki so postali nehote njegovi zavezniki.

„Izvrstno bi bilo,“ je nadaljeval cerkvenik, „če bi se krivoverci ne utaborili med samostanom in Občevem, da se združijo z ogrskim Miho na pristavi ter ž njim skupno napadejo samostan, nakar bodo pridivjali

z ognjem in mečem nad nas in naše prijatelje.“

„To je samo zato žalostno,“ je odgovoril Mika premišljajoč, „ker smo odrezani od samostana in bo teško dospelo moje pismo tja. Ti boš moral napraviti velik ovinek preko Lihe in Bukovske gozdove.“

„Jaz?“ — je vzkliknil cerkvenik prestrašen. „Mati božja naj me varuje! Če me dobe, me gotovo obešijo. Vsak otrok v okolici me pozna in če me zagledajo, bodo takoj vedeli, da gre za kaj važnega. Prijeli me bodo, ker sem itak napol služabnik svete katoliške cerkve ter me bodo tudi gotovo obesili. Ne, ne župan, jaz ne grem.“

„No, koga pa naj pošljem? — Nevarnost preti in pismo mora še danes proč.“

„Pošlji kakega nedolžnega, priprostega človeka, o katerem ne bodo mislili, da ga pošilja kmečki advokat k kapucincem. — Stoj! Glej!“ je zaklical nenadoma razveseljen nad mislijo, ki se mu je zbudila, „tamkaj sedi tvoj sel in je repo.“

Pokazal je z roko ven na prag sredi vasi, kjer je sedel obsevan od meseca vaški tepček, nori Peter, ter mirno jedel v obsegu pušk ogrskega Mihe svojo borno večerjo. „Glej,“ je nadaljeval cerkvenik, „kako sedi mirno tamkaj, medtem ko se nihče izmed drugih ljudi ne upa na prosto, Dušničanom ne pade niti v glavo, da bi ga motili! Ravnotako neovirano more iti tudi skozi vrste krivovercev. Tega ne bo nihče ustavil, zakaj

nikomur ne bo padlo v glavo, da bi mogel kaj pametnega storiti.“

Stari Mika se je bolešno smehljal. Ali naj izroči svoje tako važno pismo norcu? Ali naj tako onečasti svoja pogajanja z uglednim cerkvenim redom? Kljub temu je upošteval cerkvenikove razloge ter se uklonil potrebi.

Pismo je bilo kmalu zvito in opremljeno z velikim pečatom ter naslovom. Pustil je poklicati norega Petra, ki ga je nato poučil, kaj mora storiti. Smehljal se je bedasto in majal z glavo, kar naj bi pomenjalo, da razume, kar mu pripoveduje župan. Nazadnje je veselo poskočil od tal in zavriskal, ko mu je župan namignil, da bo dobil v samostanu obilen in dober zajutrek. Kaj so bile zanj nevarnosti, pred katerimi so ga svarili! — Neumno se je smejal, ko so mu govorili o obešanju. Bližali so se pasji dnevi in v njegovi glavi je pričenjalo vreti. Skrita pota, ki so mu jih priporočali, je vsa dobro poznal in momljaje je obljubil, da bo hodil po njih. Potisnil je debelo pismo pod srajco ter odhitel preko plotov iz vasi. Dušničani, ki so ga videli teči, so si dejali: Nori Peter že pričinja romati; kmalu bomo dobili vroče dni.

V isti nočni uri je hitel po istih nočnih in skritih potih tudi drug veliko lepši sel. Bila je Luneta, odposlanka Petra Bureša, ki jo je poslal k ribniškim krivovercem, da jim reče: „Bodite moški, bratje Ribničani! Jutri moramo vzeti samostan, ki je trdna točka. Imeli bomo potem tri

SINGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.
Podružnice in zastopstva v vseh mestih
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica štev. 3.
Centrala za državo S. H. S. ZAGREB Maruličeva ulica br. 5. II. kat.

Ivan Mastnak

trgovina s manufakturo in konfekcijo
Celje, Kralja Petra cesta 15

Priporoča cenjenim odjemalcem svojo zalogo češkega in angleškega blaga, debelo sukno za površnike, vsakovrstno sukno za moške in ženske obleke, barhand, cefir, belo platno. Vse krojaške potrebščine. — Velika zaloga gotovih površnikov (Raglan), Schliefer, Stutzer, gumijeve plašče. lepe moderne obleke za gospode in dečke po zelo nizkih cenah.

opirališča, pristavo, samostan in jaz sam bom zavzel še v isti noči grad Hluboš kljub knežji straži. Potem bomo obvladali ves gozd ter bomo posegli po gradovih v Gincu, Horšovicah itd. ter po vseh samostanih širnih Brodov in Blanskega gozda. Požurite se, našim glavam preti izdaja! Kar zaplenite v samostanu, je vaše, in cerkev, ki vam jo branijo zgraditi v Ribniku, boste lahko postavili z vinarji iz katoliških nabiralnikov. V treh dneh se združimo!"

Luneta si je v duhu ponavljala snoročilo svojega gospodarja, da bi ne pozabila niti zloga. Hitela je mrmraje dalje. Ko pa je pri Dolu skočila preko plotu, je hotel z nasprotne strani nekdo drugi splezati na to stran. Skoro sta zadela skupaj in pri tem sta se spoznala. Luneta se je prestrašila, — ravno kar si je ponovila besede: Našim glavam preti izdaja. Bedasti Peter se je smehljaj. Dobro je vedel, da je Luneta vohunka Petra Bureša, kakor je sploh mnogo vedel s svojih potov. Vedel je to že takrat, ko je bila Luneta v vasi, vendar pa ni ničesar povedal, ker ni sploh nikdar ničesar govoril. Tudi sedaj ni ničesar dejal in hitel je dalje, kakor mu je bilo naročeno.

Po nekaterih skokih se je divje zasmejal in se ozrl po Luneti, ki je gledala za njim. Bedasti Peter ni mogel drugače, še enkrat se je zasmejal in z zmagošlavno škodoželjnostjo je dvignil z roko visoko kvišku pismo, z drugo roko pa zagrozil. Potem je odhitel dalje. Luneta je slutila, da ne pomenja to nič dobrega. Gledala je za njim in bila prepričana, da hiti proti samostanu. Hitro se je odločila, da pohiti za njim in z nekaj skoki preko plotov, jarkov in korenin je bila že pri njem.

Izdaja konzoreij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupijo se

brzojavni drogi, bukov in hrastov
les z navedbo cene in mere. Ponudbe
na upravo lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodám« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nosite **Dalma**

kaučuk
pete!

Boljše in cenejše
so kot usnje.

kaučuk
potplate!

Elastična hoja,
varstvo proti vlaži.

EKSPORT

„JUGOEKSIM“

IMPORT

trgovska družba

Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8

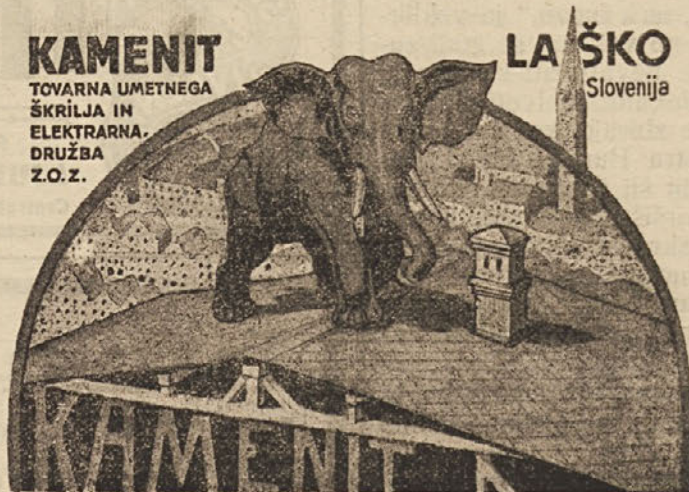
Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom,
deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki,
lesom in lesnimi izdelki ter manufakturno na debelo.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO

Slovenija

Azbetno - cementni škrilj
znamke „KAMENIT“

dobavlja tovarna „KAMENIT“ na Laškem.

Proračuni in obiski brezplačno!